

Natuurtoets aansluiting Assen-TT

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in
het kader van natuurwet- en regelgeving*

Colofon

Titel: **Natuurtoets aansluiting Assen-TT**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 12-134

Status: Definitief

Datum: 27 juli 2012

Auteur: Ing. J.M. (Jorim) Kamerling

Veldonderzoek: Ing. E. (Erwin) Goutbeek, dhr. J. (Jasper) Zoeter & dhr. H. (Han) Brendeka

Eindredactie: Drs. I. (Iwan) Veeman

Opdrachtgever: Gemeente Assen

Contactpersoon: Dhr. R. Lindeboom

EcoGroen Advies BV

Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2012)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Kamerling J.M. (2012). Natuurtoets aansluiting Assen-TT; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Conceptrapport 12-134. EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	6
1.1	Aanleiding en doelstelling	6
1.2	Situatie en beoogde ontwikkelingen	6
1.3	Algemene opzet	7
2	Gebiedsgerichte natuurbescherming	9
2.1	Inleiding	9
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	10
2.3	Ecologische Hoofdstructuur	12
3	Flora- en faunawet	13
3.1	Toetsingskader	13
3.2	Onderzoeksmethode	13
3.3	Flora	13
3.4	Vleermuizen	14
3.5	Grondgebonden zoogdieren	16
3.6	Broedvogels	18
3.7	Amfibieën	19
3.8	Reptielen	20
3.9	Vissen	20
3.10	Overige soorten	20
4	Geraadpleegde bronnen	21

Bijlagen

- I - Samenvatting natuurwetgeving
- II - Luchtfoto met ligging projectgebied
- III - Maatregelenkaart
- IV - Schets Ecobrug (combi fietspad/faunapassage) over A28
- V - Kaarten soorteninventarisatie (1 t/m 4)

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van de gemeente Assen (contactpersoon dhr. R. Lindeboom) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd in verband met de nieuwe infrastructurele inrichting aan beide zijden van de A28 ten zuiden van Assen. Deze maatregelen vinden plaats in het kader van het ontwerptraac aansluiting Assen-TT.

De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en de vigerende gebiedsgerichte natuurbescherming. Het onderzoek is gebaseerd op veldbezoeken van 3 mei, 7 juni en 19 juni en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens, waaronder diverse recente veldonderzoeken in het gebied.

Gebiedsgerichte natuurbescherming

Het projectgebied ligt nabij Natura 2000-gebied Witterveld en Drentsche Aa. Verstoringseffecten op en verlies van oppervlak van beschermde natuurwaarden door het aanleggen van de voorgenomen infrastructuur, zijn niet te verwachten door de (grote) afstand van het plangebied tot de Natura 2000-gebieden. Het aanleggen van de infrastructuur heeft dan ook geen (significant) negatief effect. Het gebruik van de infrastructuur door het verkeer kan mogelijk wel vermestende effecten hebben op habitattypen welke aanwezig zijn binnen de Natura 2000-gebieden.

De effecten van stikstofdepositie zijn reeds in eerdere toetsingen voor de FlorijnAs en voor Werklandschap Assen-zuid onderzocht. Uit deze toetsingen, opgesteld halverwege 2011, blijkt dat er geen (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor Natura 2000-gebied Witterveld en Drentsche Aa te verwachten zijn.

Aangezien er in de eerdere toetsingen voor de nu voorgenomen plannen tevens geen effecten door licht, geluid of menselijke aanwezigheid zijn voorzien, is er geen negatief effect te verwachten voor het wezenlijke kenmerk 'voor fauna noodzakelijke rust' van Beschermd Natuurmonument Witterveld. Op de overige wezenlijke kenmerken zijn verder geen effecten te verwachten, aangezien de geplande ontwikkeling hier geen invloed op heeft.

Het projectgebied ligt buiten de EHS en tegen een zoekgebied Ecologische Verbindingszone. De beoogde plannen vormen geen aantasting van de mogelijkheid tot het realiseren van een Ecologische Verbindingszone. Door het plan om een faunapassage over de A28 aan te leggen dragen de plannen juist bij aan de verbindende werking van de EHS.

Flora- en faunawet: Aangetroffen en te verwachten soorten

- In het projectgebied en directe omgeving zijn geen juridisch strikt beschermde plantensoorten aangetroffen of te verwachten, met uitzondering van Rietorchis, Ronde zonnedauw, Wilde gagel en Waterdrieblad. De beoogde plannen hebben geen invloed op de groeiplaats van deze beschermde plantensoorten, waardoor negatieve effecten zijn uit te sluiten;
- In het projectgebied is een vleermuisbunker aangetroffen welke kan dienen als verblijfplaats van vleermuizen. De beoogde plannen hebben geen invloed op deze (potentiële) verblijfplaats. Binnen het projectgebied zijn in elk geval in het oostelijk deel enkele vliegroutes van vleermuizen aanwezig, in het westelijk deel zijn de vliegroutes niet onderzocht;
- In het projectgebied zijn geen vaste verblijfplaatsen van zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren te verwachten. Verspreid in het projectgebied zijn wel vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde (Ff-wet tabel 1), zoogdiersoorten als Mol, Haas, Konijn en muizensoorten aangetroffen of te verwachten;
- Er is een jaarrond beschermd vogelnest van Sperwer in het projectgebied aanwezig, maar de beoogde plannen hebben hierop geen invloed. In de omgeving van het projectgebied zijn verschillende jaarrond beschermde vogelnesten aanwezig, namelijk van Buizerd, Havik, Huismus en Ooievaar.
- In de enige poel op het defensieterrein in het projectgebied, is het voorkomen van de zwaar beschermde Heikikker (Ff-wet tabel 3) en lichter beschermde Alpenwatersalamander (Ff-wet tabel 2) bekend en aangetoond. De beoogde plannen hebben geen invloed op hun verblijfplaats. Verder is de aanwezigheid van algemene laag beschermde amfibieënsoorten als Gewone pad, Bastaardkikker, Bruine kikker en/ of Kleine watersalamander aangetoond of te verwachten;
- In de buurt van het projectgebied is het voorkomen van de Levendbarende hagedis (Ff-wet tabel 2) aangetoond en bekend. De beoogde plannen hebben geen invloed op zijn verblijfplaats;
- In de beek Witterdiep is de Kleine modderkruiper (Ff-wet tabel 2) bekend en aangetoond. In de overige binnen het projectgebied aanwezige wateren zijn ondanks frequente bemonstering geen beschermde vissoorten aangetoond;

Flora- en faunawet: Mitigerende maatregelen en vervolgstappen

- Voor alle vogels geldt dat werkzaamheden die in gebruik zijnde broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen altijd voorkomen dienen te worden. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het

van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Het ontzien van broedvogels is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na half juli. Bepaalde soorten, zoals Houtduif, kunnen echter broeden tot in november. Het controleren van de werklocaties door een ter zake kundige op broedende vogels, voorafgaand aan de werkzaamheden, is aan te raden om zo het risico op overtreding van de Flora- en faunawet te verkleinen;

- Werkzaamheden dienen plaats te vinden in de periode september t/m februari in verband met de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten. Buiten deze periode kunnen werkzaamheden worden uitgevoerd (let hierbij op het vorig genoemde punt) zolang rekening wordt gehouden met de verstoringafstand van de vogelsoorten, waarbij de daadwerkelijke nestlocatie als de aan te houden afstand tot het nest zal moeten worden bepaald door een ter zake kundige;
- Ten behoeve van vliegroutes van vleermuizen is het van belang dat in het noordoosten van het projectgebied geen lijnvormige groenstructuren worden onderbroken/gekapt en dat er geen (reguliere) straatverlichting langs de nieuwe rondweg mag worden aangebracht, om zo overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Tijdens de aanlegfase mag er alleen in de periode december t/m februari 's avonds en 's nachts gebruik worden gemaakt van verlichting;
- Bij het werken in het Witterdiep zal, vanwege het voorkomen van de Kleine modderkruiper, gebruik moeten worden gemaakt van ecologische begeleiding (bij het afdammen van de watergang en wegvangen van de vissoort) en zal er in de watergang alleen gewerkt mogen worden buiten vorstperiodes.

Wanneer bovenstaande maatregelen worden nageleefd achten we het aanvragen van een ontheffing niet noodzakelijk. Overigens wordt voor het verstoren van broedende vogels geen ontheffing van de Flora- en faunawet verleend.

Faunapassage (geen wettelijke verplichting)

De gemeente Assen heeft als wens om het natuurgebied op het huidig militair terrein bereikbaar te houden voor diersoorten. Aanleg van een gecombineerde faunapassage ter hoogte van het Witterdiep, onder de nieuwe toegangsweg A28 - TT-circuit door, biedt hiervoor de meeste potentie. Doelsoorten die hiervan gebruik moeten kunnen maken zijn Das, amfibieën (o.a. Alpenwatersalamander en Heikikker) en kleine zoogdieren (o.a. marterachtigen en muizensoorten). Ook Ringslang en Waterspitsmuis kunnen meegenomen worden. De doelsoorten kunnen het best bediend worden door middel van een ecobrug met een doorlopende oever langs het Witterdiep. Iets minder gunstig is een ecoduiker, waarbij er geen sprake is van een doorlopende oever. Een minimale situatie is de aanleg van een aparte faunatunnel, waar alleen landgebonden zoogdieren en enkele meer algemene amfibieën van gebruik maken. Een goede en natuurlijke geleiding naar de faunapassage en het voorkomen van oversteken van de weg door fauna is bij alle faunavoorzieningen een belangrijk aandachtspunt evenals aansluiting op al bestaande passages en overige plannen in de nabijheid.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van de gemeente Assen (contactpersoon dhr. R. Lindeboom) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd in verband met de nieuwe infrastructurele inrichting aan beide zijden van de A28 ten zuiden van Assen. Deze maatregelen vinden plaats in het kader van het ontwerptraacé aansluiting Assen-TT.

De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van voorgenomen ruimtelijke ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgerichte natuurbescherming.

1.2 Situatie en beoogde ontwikkelingen

Situatie

Het projectgebied is gelegen ten zuiden van Assen en knooppunt Assen-zuid, waar de N33 en A28 op elkaar aansluiten. Het projectgebied omvat een deel van twee gebieden aan beide zijden van de A28: een deel van het defensie terrein westelijk van de A28 en in het agrarisch gebied oostelijk van de A28 (zie figuur 1.1). Westelijk van het militair terrein ligt de TT-Assen en daar weer westelijk en zuidwestelijk van het Natura 2000-gebied Witterveld. Aan de oostzijde van het projectgebied ligt het spoortraject Assen-Hoogeveen en verder oostelijk het Natura 2000-gebied Drentsche Aa.

Het militair terrein binnen het projectgebied heeft een natuurlijke inrichting (nieuwe natuur). Het meer landbouwkundig gebied aan de oostzijde van de A28 omvat akkers, graslanden en enkele bospercelen (zie ook bijlage II).

Beoogde ontwikkeling

De beoogde plannen bestaan uit het realiseren van de nieuwe aansluiting op de A28, waarbij het plangebied deels een andere inrichting zal krijgen. Het gaat onder andere om een verkeersaansluiting direct naar het TT-circuit en een nog aan te leggen ontsluiting naar het toekomstige bedrijvenpark (ook wel 'werklandschap') aan de oostzijde van de snelweg, deels parallel aan het spoor (zie figuur 1.2). In figuur 1.2 is het meest oostelijk deel van de nieuwe rondweg (vanaf de nieuw geplande rotonde op de Graswijk, naar en langs het spoor en weer terug naar de Graswijk) niet ingetekend, maar de aanleg hiervan is wel meegenomen in de voorliggende toetsing

Daarnaast is de gemeente voornemens een fietsbrug over de A28 aan te leggen, welke gecombineerd zal gaan met een faunapassage. Deze faunapassage zal het natuurlijk terrein aan de westzijde van de A28 (en indirect het Witterveld) moeten verbinden met de nieuw in te richten natuurstroken op het toekomstig bedrijventerrein (en indirect het Geelbroek, onderdeel van het Natura 2000-gebied Drentsche Aa).

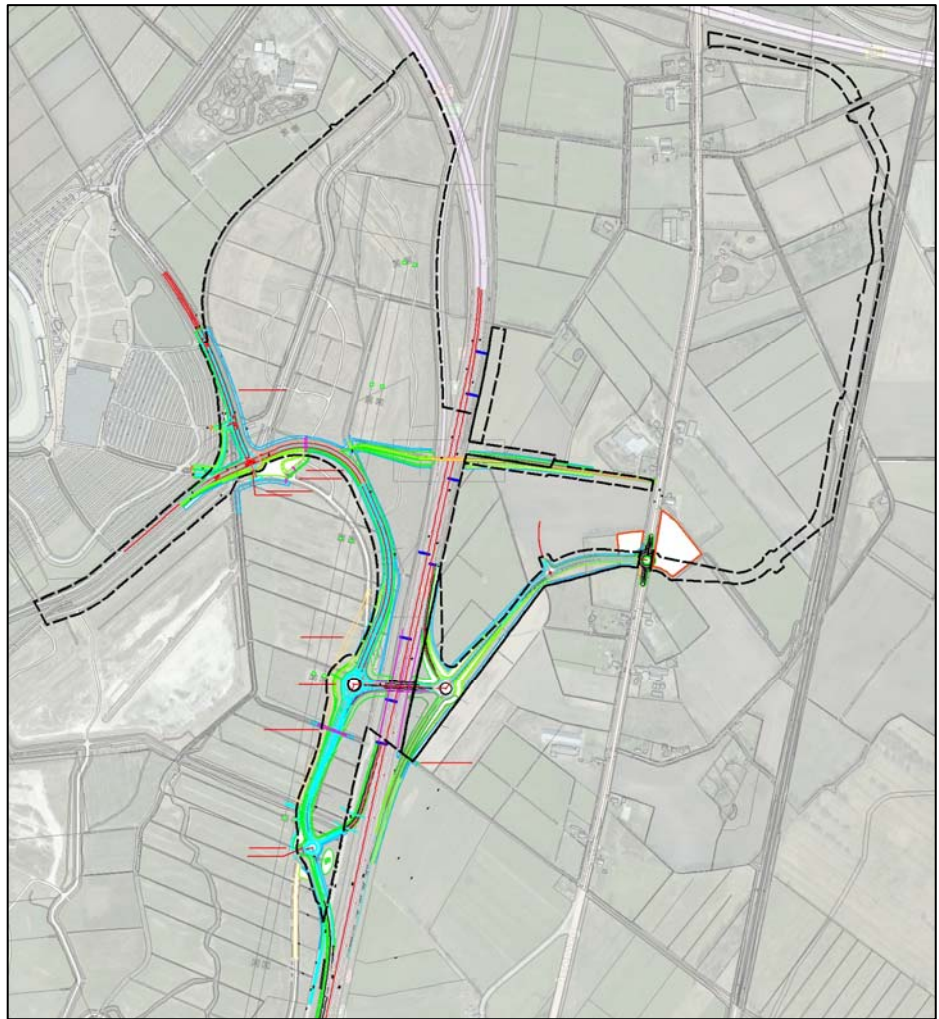
In bijlage III is de inrichtingskaart in detail opgenomen, in bijlage IV is een inrichtingsschets voor de ecobrug (combi fietspad/faunapassage) te vinden.

1.3 Algemene opzet

Voorliggende ecologische beoordeling is voor een belangrijk deel gebaseerd op de locatiebezoeken op 3 mei 2012 (algemeen), 7 juni 2012 (broedvogels) en 19 juni 2012 (vissen en amfibieën). Verder is gebruik gemaakt van bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 5 Geraadpleegde bronnen). Ten behoeve van de effectbeoordeling in dit project zijn de technische tekeningen van het projectgebied gebruikt, verstrekt door de gemeente Assen. Uit het totaal aan verzamelde informatie volgt een beschrijving van de mogelijke effecten van beoogde ruimtelijke ingrepen op aanwezige beschermde soorten en gebieden. Daarbij wordt ook kort ingegaan op mogelijkheden tot mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen.

Figuur 1.1
Projectgebied, binnen de rode omlijning, en haar omgeving (ondergrond: BingMaps, 2012).

Figuur 1.2
Nieuwe inrichting projectgebied, zoals bekend op 6 juni 2012 (ondergrond: BingMaps, 2012).

2 Gebiedsgerichte natuurbescherming

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- De Natuurbeschermingswet 1998, een uitwerking van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn waarin de bescherming van de Natura 2000-gebieden is vastgelegd;
- De ‘Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte’, waarin het nationale beleid ten aanzien van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is opgenomen;
- Provinciaal beleid, dat vaak is opgenomen in Omgevingsplannen of Streekplannen. In het provinciaal beleid is bescherming van de natuur binnen de EHS nader uitgewerkt en daarnaast ook de bescherming van ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied, die vaak buiten de EHS liggen.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke activiteiten buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten. In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

Figuur 2.1

Begrenzing Natura 2000-gebieden (rood) in de omgeving van het projectgebied (bron: Min. EL&I / GoogleMaps, 2012).

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

Instandhoudingsdoelen

De beschermde waarden van een Natura 2000-gebied worden uitgedrukt in de vorm van instandhoudingsdoelen voor habitattypen, vogels en/of andere soorten. Plannen of projecten in of in de nabijheid van een Natura 2000-gebied die de kwaliteit van een habitatype of leefgebied kunnen verslechteren of een storend effect kunnen hebben op soorten, moeten getoetst worden op hun gevolgen voor het gebied.

Het projectgebied ligt in de nabijheid van twee Natura 2000-gebieden, namelijk Witterveld en Drentsche Aa (zie figuur 2.1). Voor het Natura 2000-gebied Witterveld zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor 8 habitattypen en voor Natura 2000-gebied Drentsche Aa betreffen dit 17 habitattypen, 5 habitaatsoorten (vier vissoorten en de Kamsalamander) en 3 (complementaire) broedvogelsoorten (Watersnip, Paapje en Grauwe klauwier).

Het projectgebied ligt niet in een Natura 2000-gebied, waardoor van ruimtebeslag geen sprake is. Voor de habitat- en vogelsoorten wordt niet verwacht dat zij hun verblijfplaats en/of foerageergebied (ver) buiten het Natura 2000-gebied Drentsche Aa hebben, dus voor hen is er geen sprake van een ecologische relatie met het projectgebied. Beide Natura 2000-gebieden kennen voor stikstofdepositie kritische habitattypen, waardoor wel zal moet worden bekeken in hoeverre een negatief effect door extra stikstofdepositie dankzij de projectontwikkeling te verwachten is.

Beschermde Natuurmonumenten

Beschermde Natuurmonumenten zijn aangewezen vanwege de aanwezigheid van natuurwaarden, natuurschoon en/of natuurwetenschappelijke betekenis voor dieren of planten. Bij projecten in of in de omgeving van een Beschermd Natuurmonument is noodzakelijk om na te gaan of deze (significante) gevolgen kunnen hebben voor de beschermde waarden van het betreffende gebied.

Het Witterveld betreft een Beschermd Natuurmonument en ligt op 360 meter afstand van de grens van het projectgebied. Het Witterveld is van grote betekenis door zijn wezenlijke kenmerken: de biologische waarden en het natuurschoon, de voor fauna noodzakelijke rust, de voor hoogveengebieden kenmerkende geologische en geomorfologische structuur, de hydrologie en de waarde voor het paleologisch en archeologisch onderzoek (LNV, 1991). Daarom zal bekeken moeten worden in hoeverre negatieve effecten op de beschermde waarden van dit Beschermd Natuurmonument (onderdeel van Natura 2000-gebied Witterveld) te verwachten zijn.

Effectenanalyse

- *Natura 2000*

Verstoringseffecten op en verlies van oppervlak van beschermde natuurwaarden door het aanleggen van de voorgenomen infrastructuur, zijn niet te verwachten door de (grote) afstand van het plangebied tot de Natura 2000-gebieden. Het aanleggen van de infrastructuur heeft dan ook geen (significant) negatief effect. Het gebruik van de infrastructuur door het verkeer kan mogelijk wel vermestende effecten hebben op habitattypen welke aanwezig zijn in de Natura 2000-gebieden.

De plannen voor het aanleggen van de infrastructuur zijn reeds in eerdere plantoetsingen meegenomen, namelijk in de toetsing van de FlorijnAs (grootschalige toetsing van alle plannen van de gemeente Assen voor dit ontwikkelingsgebied) en het bestemmingsplan Werklandschap Assen-zuid (bedrijventerrein en nieuwe op- en afrit A28).

In de Passende Beoordeling voor de FlorijnAs (8 juni 2011) zijn de effecten op de omliggende Natura 2000-gebieden Witterveld en Drentsche Aa-gebied onderzocht. Andere Natura 2000-gebieden liggen op te grote afstand, waardoor effecten door de FlorijnAs zijn uitgesloten. Uit de beoordeling van (mogelijke) effecten door de FlorijnAs blijkt dat alleen ten aanzien van de toeristisch/recreatieve zone effecten op Natura

2000 niet geheel zijn uit te sluiten voor wat betreft het effecttypen verdroging (Grontmij, 2011). Aangezien plannen voor de toeristische/recreatieve zone geen onderdeel van de huidige te toetsen bestemmingsplanwijziging uitmaakt en aangezien er geen andere effecten te verwachten zijn, kunnen (significant) negatieve effecten op basis van de Passende Beoordeling worden uitgesloten.

Voor het verkeer dat van de nieuwe toegangsweg naar het aan te leggen bedrijventerrein gebruik zal maken, zijn reeds effectbepalingen voor alle verstoringvormen uitgevoerd in de rapporten behorend bij het vastgestelde bestemmingsplan (op 27 oktober 2011). Zo ook berekeningen van stikstofdepositie, waarbij de autonome situatie qua verbreding N33 en verandering knooppunt Assen-zuid, de nieuwe te ontwikkelen bedrijven op in het werklandschap, de nieuwe op- en afritten Assen zuid-zuid en de verkeersaantrekkende werking (ook over de nieuwe rondweg) is meegenomen. In de oplegnotitie, behorend bij het bestemmingsplan, wordt geconcludeerd dat 'de toename van de stikstofdepositie ten opzichte van de huidige situatie niet zal leiden tot een verslechtering van de kwaliteit van de beïnvloede habitattypen of de kwaliteit van de leefgebieden van de vogelrichtlijnsoorten. De toename zal daarmee niet leiden tot (significant) negatieve effecten op de instandhoudingdoelstellingen voor de beïnvloede habitattypen en vogelrichtlijnsoorten' (DHV, 2011).

- *Beschermd Natuurmonument*

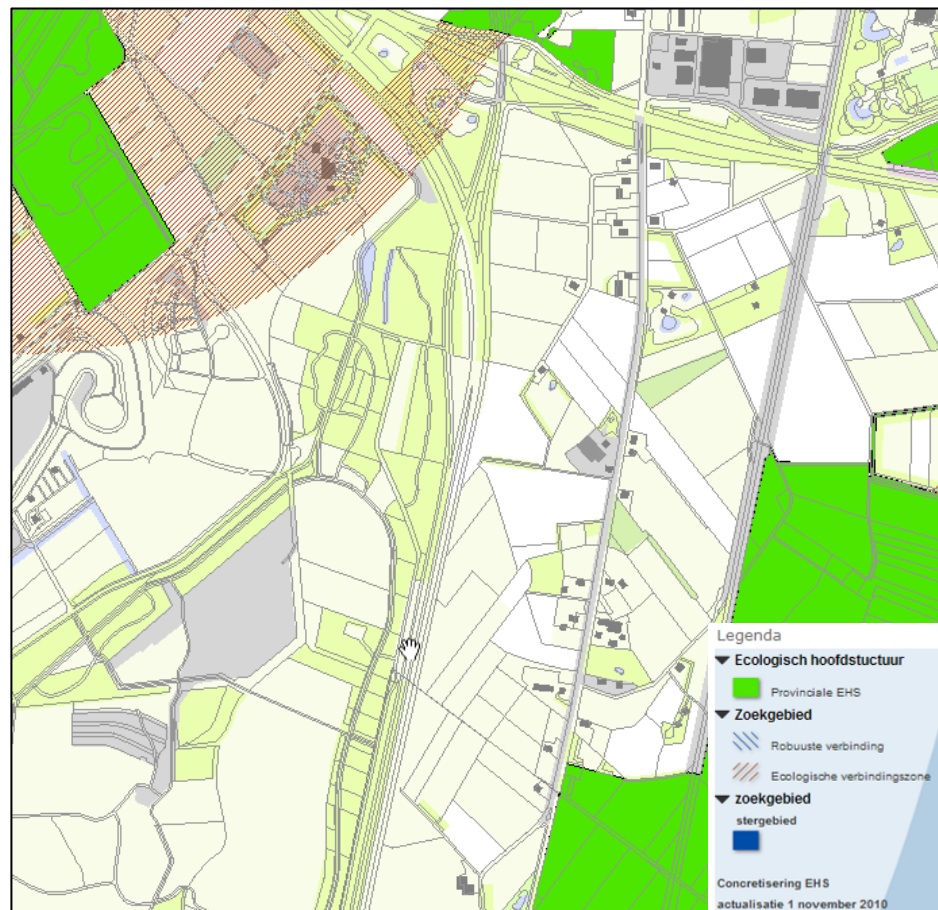
Aangezien in de eerdere beoordelingen (Grontmij, 2011 en DHV, 2011) geen effecten verwacht worden ten aanzien van geluid, licht en menselijke aanwezigheid aangaande de aanleg van de nieuwe infrastructuur, is er geen negatief effect te verwachten voor het wezenlijke kenmerk 'voor fauna noodzakelijke rust' van Bescherm Natuurmonument Witterveld. Op de overige wezenlijke kenmerken zijn verder geen effecten te verwachten, aangezien de geplande ontwikkeling hier geen invloed op heeft.

2.3 Ecologische Hoofdstructuur

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte zijn de plannen beschreven voor ruimte en mobiliteit. Hiertoe behoort onder andere de bescherming en realisatie van de Ecologisch Hoofdstructuur waarvoor de provincies verantwoordelijk zijn gesteld.

De EHS wordt beschermd middels het 'nee, tenzij'-regime. Binnen de EHS zijn nieuwe projecten, plannen en handelingen met een significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet toegestaan, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang en reële alternatieven ontbreken (Ministerie van I&M, 2012).

Volgens de begrenzing van de EHS, zoals vastgelegd in de Omgevingsvisie van de Provincie Drenthe (2010), ligt het projectgebied niet in de Ecologische Hoofdstructuur, maar wel tegen een zoekgebied¹ voor een Ecologische Verbindingszone aan (zie figuur 2.2). De beoogde plannen vormen geen aantasting van de mogelijkheid tot het realiseren van een Ecologische Verbindingszone. Door het plan om een faunapassage (gecombineerd met fietsersbrug) over de A28 aan te leggen, dragen de plannen bij aan de verbindende werking van de EHS. Door deze faunapassage zal (indirect) een verbinding tussen het Witterveld en het Geelbroek (Drentsche Aa-gebied) mogelijk worden gemaakt.

Figuur 2.2

Begrenzing Ecologische Hoofdstructuur, met in groen aan de westkant het Witterveld en aan de oostkant het Geelbroek (prov. Drenthe, 2010).

¹ In de nieuwe, maar nog in concept zijnde, actualisatie EHS 2012 betreft het zoekgebied een lijnvorm welke veel geringer is. Deze lijn volgt vanaf het noordoostelijke punt van het Witterveld de weg De Haar naar het Witterdiep, waarna het de loop van dit beekje naar het noordoosten volgt.

3 Flora- en faunawet

3.1 Toetsingskader

De Flora- en faunawet verplicht een ieder die ruimtelijke ingrepen of andere activiteiten wil ontplooiën, na te gaan in hoeverre dit negatieve effecten kan hebben op van nature in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten - ongeacht of deze beschermd zijn of niet. De zorgplicht van artikel 2 uit de Flora- en faunawet stelt dat optredende negatieve effecten zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd dienen te worden. Voor schade aan juridisch strikt beschermde soorten kan de aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet bij het Ministerie van EL&I noodzakelijk zijn.

3.2 Onderzoeksmethode

Voorliggende ecologische beoordeling is voor een belangrijk deel gebaseerd op de locatiebezoeken van 2012 en de verzamelde data uit eerder door Ecogroen Advies uitgevoerd ecologische onderzoek in 2011 (Assen-zuid, fase 1), 2010 (afrit A28, Assen-zuid) en 2007 (bestemmingsplan werklandschap Assen-zuid).

Tijdens de veldbezoeken in 2012 is het gehele gebied onderzocht, waarbij aandacht is besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet (Ff-wet) en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2- en 3-soorten). Daarnaast is aandacht besteed aan het voorkomen van bedreigde (Rode Lijst) soorten. Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden.

De in het projectgebied aanwezige beek en slootjes zijn intensief bemonsterd met een steeknet. Daarnaast is broedvogelonderzoek uitgevoerd, waarbij de nadruk heeft gelegen op de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten. Ook heeft er onderzoek naar aanwezige plantensoorten plaatsgevonden, waarbij gebruik is gemaakt van een veldcomputer met GPS om de relevante waarnemingen in te voeren. In combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 5 Geraadpleegde bronnen) en 'expert judgement' is vervolgens een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het projectgebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht.

3.3 Flora

Uit de veldbezoeken blijkt dat er verschillende juridisch zwaarder beschermde plantensoorten en teven soorten van de Rode Lijst voorkomen binnen en in de directe omgeving van het projectgebied (zie bijlage V, kaart 1).

Wat betreft beschermde plantensoorten gaat het om groeiplaatsen van Rietorchis (Ff-wet tabel 2) en Ronde zonnedauw (Ff-wet tabel 2 en RL gevoelig). Ook Wilde gagel (Ff-wet tabel 2 en RL gevoelig) en Waterdriehblad (Ff-wet tabel 2 en RL gevoelig) zijn in de directe omgeving van het projectgebied gevonden.

Naast beschermde soorten zijn ook bedreigde plantensoorten aangetroffen: Eenarig wollegras (RL kwetsbaar), Dwergviltkruid (RL gevoelig), Kamgras (RL gevoelig) en Brede waterpest (RL gevoelig). Op kaart 1 in bijlage V zijn de vindplaatsen van deze soorten ruimtelijk weergegeven.

De meeste vindplaatsen van beschermde en Rode Lijst planten vallen buiten de maatregellocaties. Alleen voor de standplaats van de beschermde Rietorchis en de Rode lijstsoorten Kamgras, Hondsviooltje en Wateraardbei geldt dat enkele groeilocaties onder het ruimtebeslag liggen. Voor het Hondsviooltje en Wateraardbei geldt dat deze mogelijk kunnen worden ingepast, aangezien zij in/langs de spoorloot hun groeiplaats hebben. Voor de standplaats van Rietorchis, ter hoogte van de locatie waar het fiets- en faunaviaduct is geprojecteerd, geldt dat men verplicht is mitigerende

maatregelen te treffen. Hierbij dient de aangetroffen groeilocatie ruim uitgegraven te worden en op een voor deze soort geschikte en duurzame groeiplaats zal moeten worden teruggeplaatst. Het wordt aangeraden dit ook voor de groeilocaties van Kamgras te doen, maar hiervoor geldt geen verplichting.

3.4 Vleermuizen

Kader 1a: Vleermuizen

Het leefgebied van de strikt beschermde vleermuizen (Ffwet tabel 3 en HR bijlage IV) bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied. Van deze drie onderdelen genieten verblijfplaatsen de hoogste bescherming. Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamkolonies/zomerverblijven, baltslocaties/paarverblijven en winterverblijven.

Voor hun oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaats en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jaren lang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Potentiële verblijfplaatsen

Tijdens het veldonderzoek is in de noordoosthoek van het militair terrein (westelijk van A28) een vleermuisbunker aangetroffen. Deze bunker bestaat naar schatting 10 jaar en kent mogelijk (beperkt) gebruik door vleermuizen. Ten behoeve van de beoogde plannen wordt geen bebouwing gesloopt en ook de vleermuisbunker valt (ver) buiten de invloedssfeer van de plannen.

Daarnaast zijn bij de bomen welke onder het ruimtebeslag van de plannen zullen verdwijnen geen ruimten (holten, scheuren, loszittend bast) aangetroffen die geschikt zijn als vaste verblijfplaats van vleermuizen. Schade aan verblijfplaatsen van gebouw- en boombewonende soorten is zodoende niet aan de orde.

Kader 1b: Vleermuizen en verlichting

Vleermuizen zijn als nachtactieve dieren ingesteld op het leven in het donker. Zij kunnen op verschillende manier verstoord worden door kunstlicht. Zo kunnen vliegroutes en foerageergebieden ongeschikt worden door kunstlicht. Om lichtverstoring te voorkomen zijn diverse oplossingen denkbaar zoals het toepassen van marterverlichting, het aanpassen van de lichtintensiteit of het beperken van de hoeveelheid verlichting. Marterverlichting verstrooid niet naar de omgeving, maar verlicht lokaal de grond. Een betere oplossing is echter het toepassen van zogeheten 'Amber verlichting'. Uit een onlangs uitgevoerd veldexperiment van de Zoogdiervereniging en LEDexpert, blijkt dat het kleurspectrum van de Amber ledlamp lichtgevoelige vleermuizen niet te verstoren, terwijl 'groen' licht en wit licht duidelijk verstorend werken.

Bron: <http://www.vleermuis.net/nieuws-2010/een-vleermuisvriendelijke-kleur-voor-verlichting.html>

Potentiële vliegroutes

In het projectgebied zijn in 2007 enkele vliegroutes aangetroffen welke vanuit Assen de N33 kruisen en het projectgebied inlopen (zie bijlage V, kaart 2). Er zijn verder geen van groot belang zijnde vliegroutes in of in de directe omgeving van de rest van het plangebied te verwachten, maar hier is geen gericht onderzoek naar uitgevoerd.

Van belang is dat de lijnvormige groenstructuren, ten oosten van de A28 in het noorden van het projectgebied, niet mogen worden onderbroken. Dit houdt in dat er geen bomen uit gekapt mogen worden en dat er tevens geen nieuwe reguliere (straat)verlichting langs de aan te leggen weg mag worden aangebracht. Indien wel straatverlichting moet worden aangebracht, dan dient hiervoor een aangepast type verlichting te worden gebruikt, bijvoorbeeld Amberverlichting (zie kader 1b).

Ook tijdens de aanleg van met name de infrastructuur in het noordoosten van het projectgebied is het van belang dat gebruik van verlichting 's avonds en 's nachts wordt voorkomen tijdens het vliegseizoen van vleermuizen (dit betreft de periode maart t/m november voor de aangetroffen vleermuissoorten). Op deze manier wordt voorkomen dat verstoring van vliegroutes en foeragegedrag optreedt. In de rest van het plangebied zijn geen belangrijke vliegroutes te verwachten, maar zonder gericht onderzoek is hier geen uitsluitsel over te geven. Daarom wordt geadviseerd om deze manier van werken in het gehele plangebied toe te passen. Indien 's avonds of 's nachts gewerkt moet worden met gebruik van verlichting, is middels gericht onderzoek naar vliegroutes een goed beeld te verkrijgen van de vliegroutes zodat precies bekend is waar eventueel knelpunten kunnen ontstaan.

Potentieel foerageergebied

Verwacht wordt dat het projectgebied door verschillende vleermuizen gebruikt wordt om te foerageren. In het onderzoek van 2007 zijn in elk geval Laatvlieger, Gewone Dwervleermuis, Baardvleermuis en Rosse vleermuis foeragerend aangetroffen. De voorgenomen ingrepen zullen naar verwachting geen invloed hebben op de hoeveelheid geschikt foerageergebied, zolang het gebruik van straatverlichting wordt voorkomen. Tijdens en na de werkzaamheden blijft ruim voldoende foerageergebied aanwezig in het projectgebied en bovendien zijn in de omgeving veel alternatieve foerageergebieden aanwezig in de vorm van bosranden en houtwallen. Zodoende is geen sprake van aantasting van onmisbaar foerageergebied.

3.5 Grondgebonden zoogdieren

Verblijfplaatsen van juridisch zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren binnen het projectgebied, worden op basis van veldonderzoek, terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens niet verwacht. Mogelijk wordt het projectgebied wel gebruikt als beperkt, niet onmisbaar foerageergebied van Eekhoorn (Ff-wet tabel 2) en Das (Ff-wet tabel 3), die mogelijk buiten het projectgebied hun verblijfplaatsen hebben. Van een negatief effect door versnippering van het leefgebied is daarom geen sprake, maar de gemeente Assen heeft wel de wens om de nieuwe toegangsweg naar het TT-circuit passeerbaar te houden voor o.a. grondgebonden zoogdieren; zie kader 2. Hierdoor zijn de effecten eerder positief, vooral in ogenschouw nemend dat er over de A28 tevens een voor grondgebonden zoogdieren geschikte faunapassage komt.

Binnen het projectgebied zijn wel vaste verblijfplaatsen van de laag beschermde zoogdiersoorten Mol, Haas, Konijn en enkele muizensoorten te verwachten. Bij de planrealisatie zullen mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren verloren gaan. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten niet aan de orde, omdat voor deze soorten een vrijstelling geldt in geval van ruimtelijke ingrepen.

Schade aan genoemde algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door graafwerkzaamheden uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

Kader 2: Tegengaan versnippering dmv gecombineerde faunapassage

De gemeente Assen heeft als wens om het natuurgebied op het huidig militair terrein bereikbaar te houden voor diersoorten, ondanks de aanleg van de nieuwe toegangsweg tussen de A28 en het TT-circuit.

Ten behoeve van vissoorten is al in de plannen opgenomen dat er in het Witterdiep een nieuwe vispassage wordt aangelegd. Het natuurgebiedje is nu tevens geschikt voor algemener voorkomende diersoorten, maar ook als leefgebied voor zeldzamere soorten als Heikikker en Alpenwatersalamander. Daarnaast kan het natuurgebiedje dienen als stapsteen in de verbindingzone tussen het Witterveld, het Asser Bos en het Drentsche Aa-gebied voor grondgebonden zoogdieren, amfibieën en de Ringslang. Ten behoeve van een verbindingzone is door de gemeente Assen reeds een droge faunapassage over de A28 opgenomen in de plannen (met als doelsoorten marterachtigen, eekhoorn, ringslang en vlinders). Veel diersoorten maken gebruik van lijnvormige elementen in het landschap om langs te migreren. De verwachting is dan ook dat het Witterdiep als een dergelijk lijnvormig element kan dienen. Om het bestaande natuurgebiedje 'ontsnipperd' te houden voor diersoorten, wordt daarom voorgesteld om ter hoogte van de ligging van het Witterdiep een gecombineerde faunapassage aan te leggen onder de nieuwe toegangsweg door. Als doelsoorten wordt aangeraden Das (is in omgeving aanwezig), amfibieën (o.a. Alpenwatersalamander en Heikikker) en kleine zoogdieren aan te houden. Als ambitie kan de Ringslang en Waterspitsmuis genomen worden, aangezien dit soorten zijn die in de wijde omgeving bekend zijn en waarvoor deze verbindingzone een rol kan gaan spelen.

(Vervolg kader 2)

Het bedienen van de doelsoorten kan in een optimale situatie door middel van een ecobrug (bij juiste maatvoering en inrichting o.a. geschikt voor doelsoorten Das, Ringslang, Kamsalamander, Waterspitsmuis en marterachtigen) en in suboptimale omstandigheden in de vorm van een ecoduiker (bij juiste maatvoering en inrichting o.a. geschikt voor doelsoorten Das en marterachtigen en in mindere mate Ringslang, Kamsalamander en Waterspitsmuis). In geval van de ecobrug zal er in elk geval aan de oostzijde van het Witterdiep een flauw oplopende oever aanwezig moeten zijn. Daarnaast zal er aansluitend op de oever een droge overloop aanwezig zijn (o.a. tbv Das), het liefst met een strook boomstronken/keien tegen de zijwand (tbv amfibieën en kleine zoogdieren ter beschutting). In geval van de ecoduiker is er geen doorlopende oever aanwezig, maar alleen een droge loopstrook (het liefst in dezelfde constructie als de watergang, vanwege de hoeveelheid invallend licht).

Naast gecombineerde verbindingroutes kunnen ook aparte faunavoorzieningen worden aangelegd, bijv. in de vorm van een faunatunnel. Hiervan is bekend dat landgebonden zoogdieren (o.a. Das en enkele marterachtigen) en enkele meer algemene amfibieën hier bij de juiste maatvoering gebruik van maken, maar dat meer watergebonden zoogdieren (zoals Waterspitsmuis), amfibieën (zoals Kamsalamander maar ook Alpenwatersalamander) en ook de Ringslang hier niet of nauwelijks gebruik van maken.

Daarnaast is een goede en natuurlijke geleiding naar de faunapassage en het voorkomen van oversteken van de weg door fauna een belangrijk aandachtspunt.

Hieronder zijn enkele impressies gegeven van de genoemde typen faunapassages (afmetingen van faunapassage zijn afhankelijk van de lokale situatie).

Ecobrug

Ecoduiker

Faunatunnel

3.6 Broedvogels

Aangezien voorliggend onderzoek een quickscan betreft, is geen systematische broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Toch kan op basis van soortwaarnemingen, biotoopeisen, terreinkenmerken, expert judgement en bekende ecologische principes beoordeeld worden welke soorten aanwezig kunnen zijn.

In deze paragraaf wordt hoofdzakelijk aandacht besteed aan broedvogels met jaarrond beschermde nesten (zie kader 3). Daarnaast wordt kort ingegaan op de meer algemeen voorkomen broedvogels.

Kader 3: Jaarrond beschermde nesten van broedvogels

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespendif, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Nesten van jaarrond beschermde vogelsoorten zijn visueel niet binnen de grenzen van het projectgebied aangetroffen. Wel wordt er op basis van veldwaarnemingen voor de Sperwer (jaarrond beschermd nest cat. 4) verwacht dat hij een nestlocatie in het westelijk deel van het projectgebied heeft (zie bijlage V, kaart 3). Er zijn echter geen werkzaamheden voorzien in de nabije omgeving van zijn mogelijke nestlocatie.

Buiten het projectgebied broeden Buizerd (jaarrond beschermd nest cat. 4), Havik (jaarrond beschermd nest cat. 4), Huismus (jaarrond beschermd nest cat. 2 en RL gevoelig) en Ooievaar (jaarrond beschermd nest cat. 3). De broedlocaties zijn voornamelijk in de buurt van de nieuwe rondweg aan de oostzijde van de A28 te vinden. Het projectgebied wordt naar verwachting als onderdeel van het foerageergebied van deze vogelsoorten gebruikt. Als gevolg van de beoogde ingreep verdwijnt echter een gering oppervlak verspreid over een lange strook, waardoor niet wordt verwacht dat onmisbaar foerageergebied verloren gaat.

Bij het uitvoeren van de werkzaamheden zal rekening moeten worden gehouden met het broedseizoen van vogels met jaarrond beschermde nesten. Dit betekent dat de werkzaamheden het best kunnen worden uitgevoerd in de periode september t/m februari. Buiten deze periode zal rekening moeten worden gehouden met de verstoringafstand van deze vogelsoorten, waarbij zowel de daadwerkelijke nestlocatie als de aan te houden afstand tot het nest zal moeten worden bepaald door een ter zake kundige.

Overige broedvogels

In het projectgebied worden diverse algemene broedvogels van bos, struweel en (vochtig) grasland verwacht. Daarnaast zijn tijdens de veldboeken in het projectgebied de Rode Lijstsoorten Zomertortel (kwetsbaar), Spotvogel (gevoelig) en Matkop (gevoelig) aangetroffen. Andere Rode Lijstsoorten zijn in de omgeving van het projectgebied aanwezig. Deze waarnemingen geven aan dat betreffend (deels natuur)gebied bijzonder genoeg is om interessante vogelsoorten aan te trekken en hiermee van bovenmodale (zij het niet beschermde) waarde is.

Alle broedvogels zijn gedurende hun broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden. Voor verstoring tijdens de broedseizoenen van een vogel wordt geen ontheffing verleend. Indien op een locatie geen broedende/nestelende vogels aanwezig zijn, mag het aanwezige geschikte broedbiotoop ook tijdens het broedseizoen verwijderd worden.

Voor de meeste van de aanwezige soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar en in het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

Wanneer in de winterperiode (half november t/m februari) alle groen wordt verwijderd op locaties waar maatregelen staan gepland, en deze locaties hierna ook vrij worden gehouden van geschikt broedvogelbiotoop, kan worden voorkomen dat broedgevallen optreden en de werkzaamheden hierdoor vertraging oplopen.

3.7 Amfibieën

Heikkikker

In een waterpartij midden in het militair terrein, westelijk van de A28, is de juveniele vorm van de Heikkikker aangetroffen en tevens zijn er mogelijk larven van de Heikkikker (en/of Bruine kikker, determinatie onzeker) aangetroffen. De Heikkikker is daarnaast ook in poelen aan de oostzijde van de A28 bekend (zie bijlage V, kaart 4).

De inrichtingsmaatregelen hebben geen invloed op het biotoop waar deze soort in voorkomt, waardoor er geen negatieve effecten op de Heikkikker zijn te verwachten.

Kader 4: Heikkikker

De Heikkikker heeft de voorkeur voor vochtige gebieden met veenvorming, maar wordt ook aangetroffen in andere vochtige biotopen. Aanwezigheid van laag struweel en hoge kruidige gewassen is van belang. Het voortplantingsbiotoop is ondiep stilstaand water, wat enigszins zuur en voedselarm is met oevervegetatie.

Alpenwatersalamander

In dezelfde waterpartij westelijk van de A28 is tevens een larve van de Alpenwatersalamander aangetroffen. Het voorkomen van de Alpenwatersalamander in de poelen in het knooppunt A28/N33 en in één watergang en enkele poelen (op particulier eigendom) oostelijk van de A28 was al bekend (zie bijlage V, kaart 4).

De inrichtingsmaatregelen hebben verder geen invloed op het biotoop waar deze soort in voorkomt, waardoor er geen negatieve effecten op de Alpenwatersalamander is te verwachten.

Kader 5: Alpenwatersalamander

De Alpenwatersalamander is niet kieskeurig i.v.m. zijn voortplantingsbiotoop. In het voorjaar is hij in allerlei typen water te vinden, zolang het niet snel stromend of rijk aan vis is. Alpenwatersalamanders overwinteren op het land.

Poelkikker

In de brede sloten langs de TT-Tunnelweg en de zandweg parallel aan de A28 zijn volwassen exemplaren met de kenmerken van de strikt beschermde Poelkikker (Ff-wet tabel 3) aangetroffen (zie bijlage V, kaart 4).

Daarnaast zijn er tientallen Bastardkikkers (Ff-wet tabel 1) aangetroffen. Door een relatief zeldzaam genetisch proces kunnen uit paringen van Bastardkikkers ook Poelkikkers ontstaan. In zeer geschikte habitats kunnen, door waarschijnlijk natuurlijke selectie, ook min of meer zuivere populaties Poelkikker ontstaan (Marijnissen, 2008). Dat is hier niet aan de orde gezien de grote aantallen Bastardkikkers. Voor de hier aanwezige Poelkikkers geldt zodoende niet het strenge beschermingsregime en geldt alleen de algemene zorgplicht.

Kader 6: Poelkikker

Poelkikker is een kritische soort die houdt van relatief voedselarm, schoon water en een voorkeur heeft voor zwak zure, stilstaande wateren in bos- en heidegebieden op de hogere zandgronden, in vennen, poelen en watergangen in hoogveengebieden en in uiterwaarden.

Overige amfibieën

Tijdens de veldbezoeken zijn verder de algemene en laag beschermde amfibieën Bastaardkikker, Kleine watersalamander en Bruine kikker waargenomen (allen Ff-wet tabel 1). Algemene amfibieënsoorten hebben naar alle waarschijnlijkheid ook voortplantingslocaties in het projectgebied. Deze soorten kunnen tevens overwinterend in de strooisellaag van bosschages en ruigte of op de waterbodem van poelen of ondiepe stilstaande watergangen worden aangetroffen. Het betreft hier zogenaamde algemene, laag beschermde soorten waarvoor in deze situatie automatisch een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet.

Effecten op overwinterende en voortplantende laag beschermde amfibieën kunnen - mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de overwinterings- en voortplantingsperiode van amfibieën. De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk) voor het uitvoeren van werkzaamheden op zowel het land als in of nabij water.

3.8 Reptielen

De Levendbarende hagedis (Ff-wet tabel 2) is bekend op één locatie in de buurt van het projectgebied (zie bijlage V, kaart 4). Deze locatie ligt echter dermate ver van de maatregellocaties, dat effecten zijn uit te sluiten. Daarnaast is deze soort vaak te verwachten langs spoortaluds, vanwege de hier aanwezige en door deze hagedis gewenste schrale en zonbeschenen omstandigheden. Het spoorwegtalud valt echter buiten de invloedssfeer van de te nemen maatregelen. Tijdens de veldbezoeken is Levendbarende hagedis niet binnen het projectgebied aangetroffen, waardoor verspreiding binnen het projectgebied niet wordt verwacht. Hierdoor zijn negatieve effecten van de maatregelen op de Levendbarende hagedis dan ook uit te sluiten.

3.9 Vissen

Door het uitvoeren van schepnetonderzoek is bekend dat de Kleine modderkruiper (Ff-wet tabel 2) voorkomt in het Witterdiep/Anreepdiep, waarvan de loop voor een deel binnen het projectgebied ligt (zie bijlage V, kaart 4). Ook bij bewoners in de omgeving, gesproken tijdens de veldinventarisaties, is het voorkomen van de Kleine modderkruiper in het Witterdiep bekend (mondelinge mededeling).

In de plannen is het omleggen van de beekloop voorzien, om hier een vispassage en enigszins meanderende loop in aan te kunnen brengen. Hierbij wordt de bestaande vispassage vervangen en wordt eveneens de nieuwe toegangsweg en brug over de beek aangelegd.

Vanwege het voorkomen van de Kleine modderkruiper zal tijdens de werkzaamheden gebruik moeten worden gemaakt van ecologische begeleiding (bij het afdammen van de watergang en wegvangen van de vissoort) en zal er in de watergang alleen gewerkt mogen worden buiten vorstperiodes. Door de geplande maatregelen zal het functioneel leefgebied van de Kleine modderkruiper niet achteruit gaan en zal de mogelijkheid tot verspreiding naar het achterland naar verwachting zelfs toenemen.

3.10 Overige soorten

Afgaande op het veldonderzoek, gezien de terreingesteldheid van het projectgebied en bekende verspreidingsgegevens, kan worden geconcludeerd dat er geen beschermde insecten en weekdieren aanwezig en te verwachten zijn.

4 Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- Arcadis (2009). Ecologisch onderzoek stadsrandzone Assen; Inventarisatie van natuurwaarden in deelgebied Assen-zuid. 074077484A, Arcadis.
- Bekker J.P., P. Twisk en A. Diepenbeek (2010). Veldgids Europese zoogdieren. Uitgegeven door de KNNV en VZZ.
- Brouwer, T., B. Crombaghs, A. Dijkstra, A.J. Scheper en P.P. Schollema (2008). Vissenatlas Groningen Drenthe. Profiel Uitgeverij, Bedum.
- Creemers R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Dienst Regelingen (2009a). Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.
- Dienst Regelingen (2009b). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- DHV (2011). BesluitMER Werklandschap Assen-zuid. MD-DE20110129-MR, DHV B.V.
- DHV (2011). Oplegnotitie specificatie Stikstofdepositiebijdragen; BesluitMER Werklandschap Assen-zuid. MD-DE20110129-MR, DHV B.V.
- Grontmij (2011). FlorijnAs & Park Diepstroeten; Plan MER. 307643, revisie 05. Grontmij Nederland B.V., Assen.
- Grontmij (2011). Passende Beoordeling FlorijnAs; Toetsing in het kader van Natuurbeschermingswet. 307643, revisie C2. Grontmij Nederland B.V., Assen.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Hoksberg, M.G. (2011). Ecologie afrit A28, Assen Zuid'. Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwetgeving. 10-220. EcoGroen Advies, Zwolle.
- Ministerie van LNV (1991). Besluit tot aanwijzing Witterveld als Beschermde Natuurmonument. NMF-912430, Min. LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Witterveld. PDN/2009-024, Min. LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV (2009). Concept-aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Drentsche Aa. PDN/2009-025, Min. LNV, Den Haag.
- Oord, J.G. (2012). Faunapassage A28 Assen Zuid. Oord Faunatechniek, Wedde.
- Provincie Drenthe (2010). Omgevingsvisie. Provincie Drenthe, Assen.
- Veeman I. & M. van der Sluis (2007). Ecologisch onderzoek stadsrandzone Assen. Inventarisatie van natuurwaarden in het deelgebied Assen-Zuid. 07-031. EcoGroen Advies, Zwolle.
- Wallink, M. (2011). Natuurtoets Assen Zuid, fase I. Inventarisatie, beoordeling en ontzien van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. 11-118. EcoGroen Advies, Zwolle.

Internet

- Ministerie van EL&I (www.rijksoverheid.nl / www.drloket.nl).
- Piscaria/ Limnodata Neerlandica (www.limnodata.nl).
- Provincie Drenthe (www.provincie.drenthe.nl / www.drenthe.info).
- RAVON (www.ravon.nl).
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

BIJLAGEN

BIJLAGE I: SAMENVATTING NATUURWETGEVING

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (onder andere *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

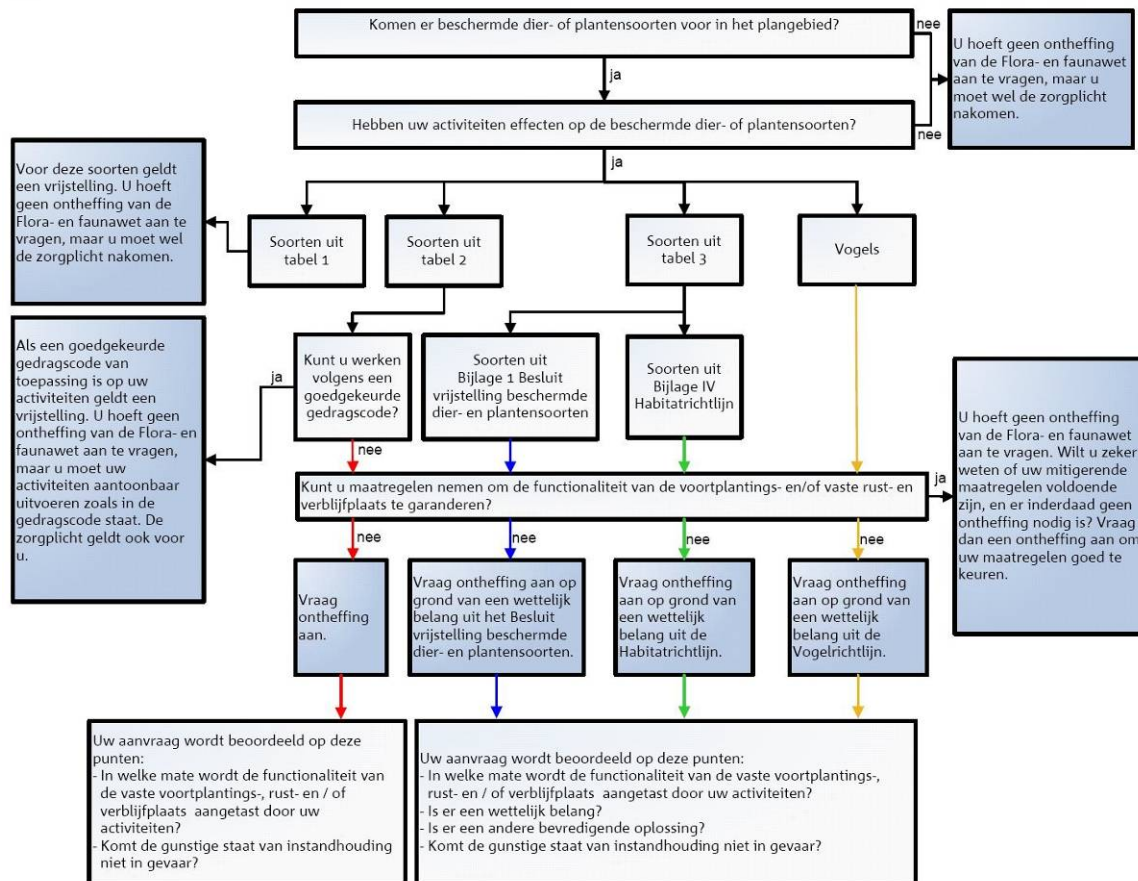
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels².

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde

² In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd³. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EL&I. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In voorgaand wettelijk kader zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur en op www.drloket.nl.

Meest recente beleidslijn DLG/DR

Als gevolg van de doorvoering van de 'Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet' is het momenteel in veel gevallen niet meer noodzakelijk om ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen. Indien beoordeeld wordt dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats niet in gevaar komt, is het aanvragen van een ontheffing niet meer nodig. In plaats van het aanvragen van een ontheffing dient een op de situatie toegesneden werkprotocol/mitigatieplan op te worden gesteld waarin mitigerende maatregelen worden beschreven. Dit mitigatieplan kan desgewenst ter beoordeling worden voorgelegd aan Dienst Regelingen.

Nieuwste ontwikkelingen

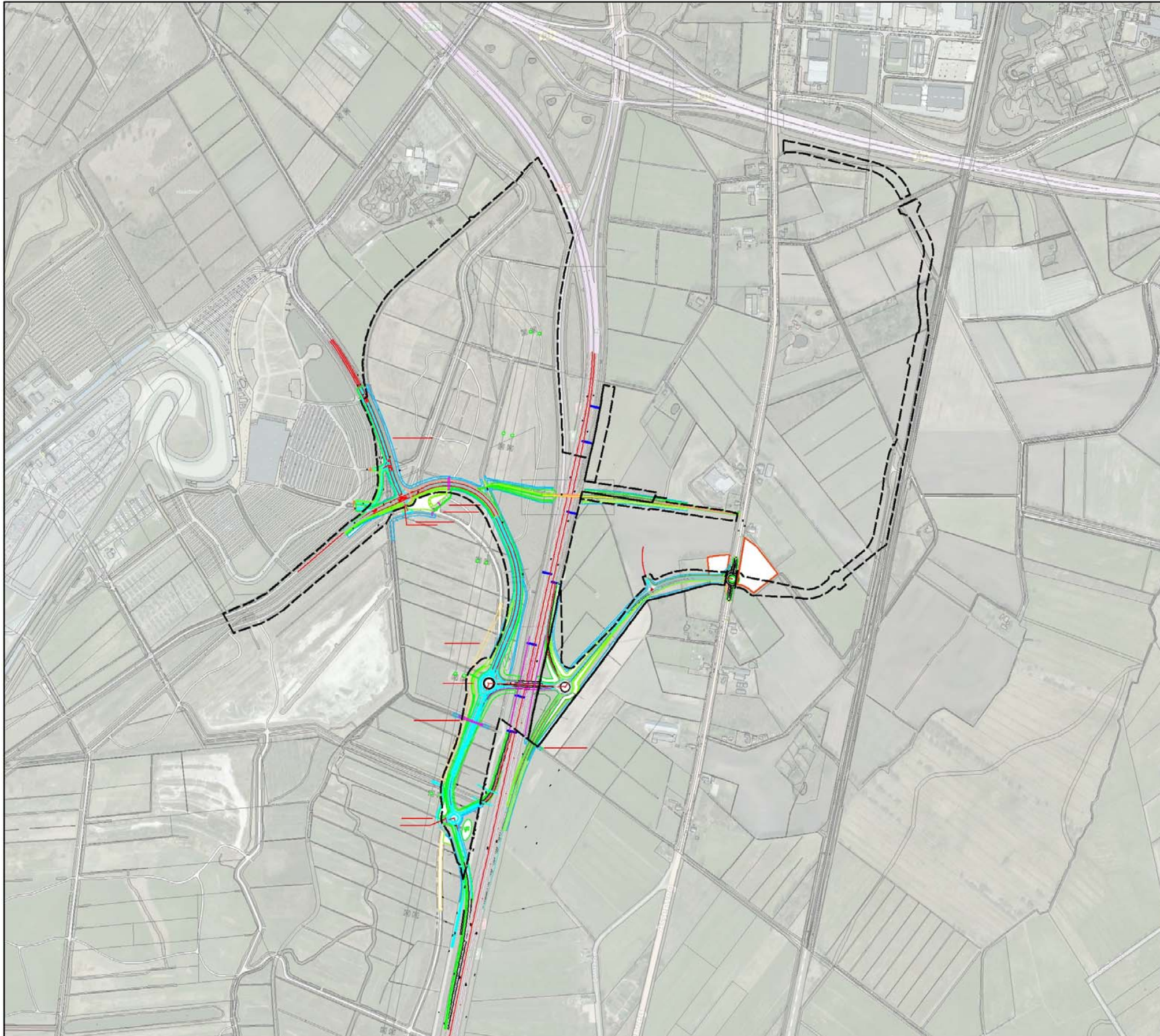
In de afgelopen maanden heeft de Raad van State in meerdere gevallen beslist dat bovenstaande werkwijze geen stand kon houden. Eén en ander is deels van de situatie afhankelijk, maar kan ook gevolgen hebben voor dit project. Momenteel is niet duidelijk wat de gevolgen van de uitspraken zijn. DLG heeft laten weten dat ze aanvragen volgens de gangbare wijze zullen beoordelen, waarbij projecten met adequate mitigatie gewoon doorgang kunnen vinden. Het is echter niet uitgesloten dat op langere termijn geen goedkeuring meer voor deze aanpak te krijgen is. Er dient in dat geval toch ontheffing te worden aangevraagd.

³ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

BIJLAGE II: LUCHTFOTO MET LIGGING PROJECTGEBIED

BIJLAGE III: MAATREGELENKAART

BIJLAGE IV: SCHETS ECOBRUG (COMBI FIETSPAD/FAUNAPASSAGE) OVER A28

Bron: Oord Faunatechniek, 2012

BIJLAGE V: KAARTEN SOORTENINVENTARISATIE

1. Flora
2. Zoogdieren
3. Vogels
4. Vissen, amfibieën en reptielen

Vaatplanten (tabel 2/3 of RL)

- Projectgebied
- Veldinventarisatie 2012
 - Dwergviltkruid (GE)
 - Eenarig wollegras (KW)
 - Kamgras (GE)
 - Rietorchis (tabel 2)
 - Ronde zonnedauw (tabel 2 en GE)
 - Wilde gageel (tabel 2 en GE)
- Veldinventarisatie 2011
 - ▲ Brede waterpest (GE)
- Veldinventarisatie 2007
 - ✚ Rietorchis (tabel 2)
 - ✚ Waterdrieblad (tabel 2 en GE)
 - Hondsviooltje (GE)
 - Wateraardbei (GE)

Datum	04-07-2012	ecogroen advies
Status	Definitief	
Auteur	Ing. J.M. Kamerling	
Topografie	gem. Assen / BingMaps	

**Ecologisch onderzoek Assen zuid-zuid
Ontsluiting werklandschap, TT en TRZ**

Zoogdieren

- Projectgebied
- Dassenpoor
- Veldinventarisatie 2012
- Vleermuisbunker (vleermuizen tabel 3)
- Eekhoorn (tabel 2)
- Vleermuizen foeragerend 2011
- ▲ Laatvlieger (tabel 3 en KW)
- ▲ Gewone dwergvleermuis (tabel 3)
- ▲ Baardvleermuis (tabel 3)
- Vleermuizen foeragerend 2007
- + Gewone dwergvleermuis (tabel 3)
- + Laatvlieger (tabel 3 en KW)
- + Rosse vleermuis (tabel 3)
- Vliegroutes 2007
- ↔ Vliegroute

Opmerkingen op kaart,
zijn afkomstig uit veldbezoek 2012

Datum	09-07-2012	ecogroen advies
Status	Definitief	
Auteur	Ing. J.M. Kamerling	
Topografie	gem. Assen / BingMaps	

Vogels (cat. 1 t/m 4 of RL)

— Projectgebied

Veldinventarisatie 2012

- Buizerd (cat. 4)
- Grauwe vliegenvanger (GE)
- Havik (cat. 4)
- Huismus (cat. 2 en GE)
- Ooievaar (cat. 3)
- Ringmus (GE)
- Sperwer (cat. 4)
- Spotvogel (GE)
- Watersnip (BE)
- Wielewaal (KW)
- Zomertorte (KW)

Veldinventarisatie 2011

- ▲ Buizerd (cat. 4)
- ▲ Havik (cat. 4)
- ▲ Huismus (cat. 2 en GE)
- ☆ Matkop (GE)
- ▲ Ooievaar (cat. 3)

Opmerkingen op kaart,
zijn afkomstig uit veldbezoek 2012

Datum	04-07-2012	ecogroen advies
Status	Definitief	
Auteur	Ing. J.M. Kamerling	
Topografie	gem. Assen / BingMaps	

Vissen, amfibieën en reptielen

— Projectgebied

Veldinventarisatie 2012

- Alpenwatersalamander (tabel 2)
- Heikikker (tabel 3)
- Heikikker/Bruine kikker (tabel 3)
- Poelkikker (tabel 3)
- Kleine modderkruiper (tabel 2)

Veldinventarisatie 2011

- ▲ Poelkikker (tabel 3)

Veldinventarisatie 2007

- ⊕ Alpenwatersalamander (tabel 2)
- ⊕ Heikikker (tabel 3)
- ⊕ Poelkikker (tabel 3)
- ☆ Levendbarende hagedis (tabel 2)

Opmerkingen op kaart,
zijn afkomstig uit veldbezoek 2012

Datum	09-07-2012	ecogroen advies
Status	Definitief	
Auteur	Ing. J.M. Kamerling	
Topografie	gem. Assen / BingMaps	